

Den 8. september 2021 - Augustenborg

Jægerpladsen og Fredsegen.

Startstedet her hedder Jægerpladsen.

Her lå oprindeligt en af 4 damme, hvor hertugens jægere vaskede hundene efter jagten. Jægerne boede i husene omkring pladsen, som er opkaldt efter dem.

Fredsegen på pladsen er et egetræ plantet af tyskerne i anledning af, at Prøjsen i 1870-71 vandt Alsace og en del af det nordlige Frankrig.

Træet skulle minde om sejren, men var også et udtryk for, at tyskerne nu ønskede fred. Det blev markeret ved at plante en række fredsege i det tyske rige og også i Sønderjylland, som dengang var en del af det tyske Rige.

Ikke mange af de oprindelige fredsege har overlevet frem til i dag. Nogle er gået ud, andre er fjernet. Fredsegen her på Jægerpladsen er et af de få danske fredsege, som har overlevet.

Dansk Naturfredningsforening har udnævnt fredsegen her i Augustenborg til "Evighedstræ". Det skete ved en diplomoverrækkelse i april 2012.

Dansk Naturfredningsforening udpeger og mærker gamle træer, som skal stå for evigt. Formålet er at redde så mange gamle træer som muligt.

Augustenborg og – Slot.

Hertugbyen Augustenborg blev grundlagt i 1650 af Hertug Ernst Gunther. Han giftede sig med sin kusine Auguste af Glyckborg, og han opkaldte byen efter hende.

Seks generationer af hertuger har efterfølgende alle sat deres præg på byen. I dag udgør byen et enestående kulturmiljø, der er vokset op omkring slottet som et ganske specielt minisamfund med funktioner, handlende og håndværkere tilsluttet hoffet.

Bysamfundet opstod allerede fra 1760erne til 1800erne. Byen har stadig mange fantastiske bygninger fra den periode, som er fredede og danner et totalmiljø, hvis lige ikke findes andre steder her i Danmark.

Det nuværende Augustenborg Slot stod færdigt i 1776 og var hovedsæde for den augustinske hertugslægt.

Det er et af de største og smukkeste barokslotte i Danmark. Beliggenheden ud til fjorden og slotsparken understreger anlæggets skønhed og betydning. I slottets nordlige fløj ligger Slotskirken, som er et fantastisk eksempel på et fyrstekapel. Kirken har meget gulvplads, som giver plads til datidens fruer i deres store kjoler. Man skal lægge mærke til de mange flotte stukdekorationer og blomstrende

træudskæringer i hvidt og belagt med bladguld. Døbefonden er i marmor og skænket som gave af Zar Alexander.

Slottet ejes nu af staten, og i mere end 80 år har slottet fungeret som distriktpsikiatrisk anstalt, men de flyttede i 2015, og i dag huser slottet Landbrugsstyrelsen.

Kirken og Minimuseum i slottets port bygning.

Byen har været hjemsted for 6 generationer af hertuger, der alle har sat deres præg på byen

Den sidste hertug flygtede herfra i 1848 pga. 1. slesvigske krig og vendte aldrig tilbage til Augustenborg.

I det lille museum nede ved port indgangen kan man få et godt indtryk af livet i de 6 hertugfamilier.

En af de mest prominente personer stammer fra nogle af de mest omtalte historier i danmarkshistorien, og den får I lidt af her.

Kong Frederik 5. døde pludselig i 1766, og den nyudnævnte kong Christian 7. var kun et barn, 17 år gammel. Man havde tidligere udset den engelske prinsesse Caroline Mathilde til at være hans hustru og dermed dronning af Danmark. De var begge kun børn og levede ikke som et ægtepar. Den unge konge havde problemer i form af sindssyge, og levede et meget udsvævende liv med druk og hor på byens bordeller. Dronningen levede helt for sig selv på slottet. Kongen fik dog en enkelt gang dronningens kærlighed at føle, og det resulterede i et lille skravl af et drengebarn. Den senere Kong Frederik 6.

På en udenlandsrejse mødte kongen Struense, han fattede tillid til ham, og han blev kongens livslæge med daglig gang på slottet. Kongen bliver mere sindssyg samtidig med at Struense får mere magt og han og Caroline Matilde bliver forelsket. Det resulterer i et barn, en pige ved navn Louise Augusta.

Struense blev som bekendt halshugget for landskadelig virksomhed, og Caroline Mathilde blev forvist til den lille by, Celle. Her døde hun som ganske ung.

Datteren, Louise Augusta, blev gift med den unge hertug af Augustenborg. De fødte bl. a. en datter, som senere blev ægtefælle til den kommende kong Christian 8. og hun blev derved dronning af Danmark.

Augustenborg havn.

Vi kommer nu til Dæmningen og Amtsjernbanen. Dæmningen blev opført i årene 1796 – 1806.

Egnens bønder blev tvangsudskrevet til arbejdet ved hoveri, og arbejdet blev igangsat af hertugen. Her var i en periode en jernbane til Sønderborg, men efter udvidelse af vejnettet mistede jernbanen sin betydning og blev nedlagt.

Her på dæmningen står genforeningsstenen. Stenen blev fundet ved strandkanten i Slotsparken. Den blev afsløret i 1925 og har stået i Lilleskov men er senere flyttet her til dæmningen. På den modsatte side står grænsestenen nr. 23 fra 1864-grænsen.

Her er også Augustenborg Havn. I tidligere tider var der stor aktivitet med lastning og losning af korn, træ og æbler, og de store siloer anvendes til korn og foderstof. Her har vi også den hyggelige Augustenborg Sejlklub.

På den anden side af fjorden ligger Augustenborg Yachtklub. Her er mange gode faciliteter for de mange sejlede turister, der besøger byen hvert år. Yachthavnen har desuden eget værft og campingplads med udsigt over fjorden.

Krum-om.

Krum-om ligger i bunden af Lillehav. Øst herfor ligger Nydam, som for mange hundrede år siden var en del af Augustenborg Fjord. For enden af Nydam ligger et område, der hedder Bro. Her var i vikingetiden et befæstet anlæg og en bro, hvorfra man kunne styre trafikken over Fjorden. Dengang kunne man sejle med vikingskibe helt til Bro. Her var en vigtig handelsplads.

I dag er området vokset til. Her hersker fuglene, og man kan næsten ikke se vandet mere

Bag Bro ligger Mjang Dam. Det er et 88 ha. stor eng, - mose- og søområde, som ikke kan passeres. Det er et af de fineste fugleområder på Als. Her er mange forskellige fuglearter. Vi kommer i dag ikke nærmere på, men var vi forsat mod øst ad Augustenborgstien, var vi kommet tæt på Mjang Dam.

Vandet vest herfor hedder Lillehav, og blev afskærmet fra fjorden af en dæmning, som jeg kommer tilbage til. Lille Hav er fredet, og der må ikke drives jagt eller fiskes i søen. Søen er faktisk vildtreservat, og man kan i vinterhalvåret opleve store flokke af troidænder, taffelænder og enkelte bjergænder. Det er eftertragtet at bo ned til søen. Her er bygget mange flotte huse med udsigt over søen og fantastiske haveanlæg på skrænten. Vi vandrer retur langs Lillehav ad Augustenborgstien.

Augustenborg Slotspark og – Skov.

Vi er nu kommet forbi Slotsparken, som ligger her smukt og indbydende ned mod Augustenborg Fjord. Her er fri adgang, og her afholdes koncerter med store navne som Elton John, Eric Clapton og Bryan Adams og danner også rammen om familiekoncerten En Søndag På Als.

Parken var oprindeligt et stramt aksefast haveanlæg med lave hække, parterrer, vaser, figurer, grusstier og en triumfbue. Haven har mistet noget af sin formelle præg, men man ser stadig tydelig symmetriaksen gennem parken. Aksen strækker sig 1,5 km. fra slotsalleen, gennem slotspladsen, slotsparken til lindealleen i skoven og slutter i skovkanten ved fjorden. Vi vil vandre på noget af lindealleen, som er akse 2 af 3 akser, som går gennem skoven. På denne akse kommer vi til de tre EDS-EGE, der i 1674 var rammen om et hemmeligt møde og en alliance med hertugen og andre mægtige mænd mod rigets mægtigste mand – kongen.

I dag er Augustenborg Skov Natura 2000 område. Vegetationen er meget varierende med mange gamle træer og dødt ved. Stedet er en eldorado for fugle. Skovbunden er om foråret dækket af en rig flora.

I skoven findes mærkværdige ting. Bl.a. Kaninøen, som er en lille ø i et vandhul. Her lå oprindeligt et lille tempel i træ, og en hvælvet bro førte over. Her ligger også Prins Emils "filosofiske bolig", og palæerne, hvor der oprindeligt lå en påfuglegård.

Augustenborg Slotspark.

I Augustenborg Slotspark findes mere end 30 forskellige sjældne træer. Vi støder på mange af dem på vores vandring gennem slotsparken og – skoven.

Vi er lige gået forbi en gruppe af kastanjetræer og står her ved Mammuttræet. Det kaldes også Californisk Kæmpefy. Træet kan blive op til 3000 år gammel og er én af verdens største træer. Den er sjælden i Danmark, men de af jer, der var med i Bogense for 2 år siden, så nogle flotte eksemplarer ved Langesø, hvor vi forsøgte at måle omkredsen af et flot eksemplar.

Lidt længere fremme af stien finder vi resterne af H. C. Andersens Lind. H. C. Andersens Lind var et af de smukkeste og ældste træer i parken. Her under træet fandt han skygge og inspiration til sine eventyr.

H.C. Andersen kendte hertugparret og opholdt sig ofte på slottet.

Træet væltede i en storm i 2020, og inden den væltede, var den næsten 30 m. høj og havde en omkreds på 5,3m.

Bag træet er en høj. Det er ikke en gravhøj men slottets køleskab. Under højen var et 5 m dybt rum i jorden, der var bygget i store kampesten. Højen var fyldt med isblokke til køling af varer til husholdningen på slottet.

Vi møder på vores vej mange flotte træer og ser også den gamle egetræ på venstre hånd. Træet er parkens ældste træ og over 300 år gammel.

Badehusene.

Vi er på vores vandring her langs med vandet kommet forbi nogle bygninger. De huser både klubben og roklubben i Augustenborg.

Vi kommer nu til Badehusene. Badehusene er byens historiske badeanstalt og ligger smukt her ved fjorden.

Der er gode muligheder for omklædning og læ i badehusene.

Badehusene bruges meget af de lokale og campingpladsens gæster og er også populær blandt vinterbadere.

Badehusene er nævnt helt tilbage i 1769.

Da Augustenborg blev brugt som psykiatrisk hospital, blev badehusene også brugt af patienterne.

Området er noget forfaldet, og lokale ildsjæle forsøger at finde midler til en totalrenovering af badehusene, så de igen kan blive et af byens samlingspunkter.

Vi skal holde vores pause her.

Augustiana Kunstcenter og Skulpturpark.

Vi kommer nu til Augustiana Kunstcenter og Skulpturpark. Stedet er i dag kunstmuseum og galleri og ejes nu af Sønderborg Kommune. I haven er et skulpturpark med udstilling af mange anerkendte kunstnere.

Selve museet er i de to bygninger og tilhørende staldbygninger. De to bygninger er palæer, hvis historie og funktion er uløseligt forbundet med Augustenborg Slot.

Det ældste palæ er kendt som Det Røde Palæ og Prinsens Hus og er opført i 1774 som pensionistbolig til prins Emil August.

Det Hvide Palæ er en statelig bygning uden pomp og pragt. Den blev opført i 1786 af hertugen til sin svagelige datter, prinsesse Louise. I 1815 blev palæet overtaget af enkehertuginde prinsesse Louise Augusta, som var kærlighedsbarn af Johan Struense.

Da Augustenborg Slot i en periode var Psykiatrisk Sygehus, boede der overlæger og gartnere i bygningerne.

Navnet Augustiana er resultat af en navnekonkurrence i 2008. Vindernavnet begrundes således: Palæet blev bygget til prinsesse Louise og senere som enkesæde for enkehertuginde Louise Augusta. Det giver 2 gange Louise, men da Louisiana

allerede findes som museumsnavn, har vi Augusta og Augustenborg tilbage. Altså Augustiana.

Bygningerne er nu omdannet til galleri, kultur – og madsted. Med forskellige udstillinger.

I haven er også udstillet mange skulpturer som en del af den faste udstilling.

Kustode Hanne Lundgren Nielsen fortalte lidt om stedets historie og de aktuelle udstillinger.